

**ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА МІСЦЕВОГО
ЗНАЧЕННЯ
«ВИДІВСЬКИЙ» (СУМСЬКА ОБЛАСТЬ)**

В.Г. Скляр, Ю.Л. Скляр, М.Ю. Шерстюк
Сумський національний аграрний університет

Природно-заповідний фонд Сумської області станом на 01.03.2021 налічує 297 об'єкт загальною площею 178745,3 га, що становить 7,5% від площі області. Сучасна мережа природно-заповідних об'єктів (ПЗФ) включає 19 об'єктів загальнодержавного значення площею 50,5 тис. га (28%) та 278 об'єктів місцевого значення площею 128,2 тис. га (72%). Загалом питанню збільшення кількісних та якісних характеристик ПЗФ у Сумській області приділяється значна увага. При цьому щорічно створюється декілька нових територій (об'єктів) ПЗФ. До цих робіт активно залучаються викладачі Сумського національного аграрного університету.

До числа природоохоронних територій, нещодавно оголошених у Сумській області за результатами досліджень та проектних робіт, здійснених науковцями Сумського НАУ, належить ландшафтний заказник «Виднівський», площею 54,2905 га, розташований біля північної і східної околиць с. Виднівка Сумського району Сумської області.

Відповідно до фізико-географічного районування України територія заказника розташована у межах Сумсько-Тростянецького району Сумської схилово-височинної області Східно-Українського краю Лісостепової зони Східно-Європейської рівнини (Удосконалена схема фізико-географічного районування України, 2003). Відповідно до геоботанічного районування – у межах Краснопільсько-Тростянецького району Сумського округу Середньоросійської лісостепової підпровінції Східно-Європейської провінції Європейсько-Сибірської лісостепової області (Геоботанічне районування Української РСР, 1977).

Типовою ознакою Сумсько-Тростянецького району, яка чітко проявляє себе і в межах заказника, є те, що рельєф території формують хвилясті вододільні місцевості, розчленовані порівняно неглибокими, ширококорозгалуженими балками з відносно похилими схилами. Ширина балок коливається від 50-60 до 200-600 м, довжина від 3 до 7-9 км. До складу заказника «Виднівський» пропонується включити схили балок південної та західної експозиції, вкриті штучно створеними середньовіковими фітоценозами листяних та шпилькових лісів.

У складі листяних лісів з тут домінує *Robinia pseudoacacia* L., а співдомінує *Betula pendula* Roth. У формуванні деревостану також беруть участь *Quercus rubra* L., *Pyrus communis* L., *Malus sylvestris* Mill. Трапляються дерева *Pinus sylvestris* L., *Acer platanoides* L., *Acer negundo* L., *Ulmus laevis* Pall. Усі зазначені види досить успішно відновлюються природним шляхом. У цих фітоценозах наявний їх дрібний та середній підріст. Загальна зімкнутість ярусу деревостану варіює від 0,8-0,9. Підлісок досить розріджений (при зімкнутості 0,1-0,2). У ньому, зокрема, представлені *Sambucus nigra* L., *Rhamnus cathartica* L. та види роду *Rosa*. Під наметом лісу у складі ярусу трав зростають *Agrimonia eupatoria* L., *Equisetum sylvaticum* L., *Lupinus polyphyllus* Lindl., *Carex hirta* L., *Aegopodium podagraria* L., *Fragaria vesca* L., *Phalachloroma annuum* (L.) Dumort., *Geum urbanum* L., *Stellaria*

Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи досліджень-2021: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Житомир, 30 квітня 2021 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2021.

holostea L., *Urtica dioica* L., *Plantago lanceolata* L. та ін. Під наметом листяних лісів тут виявлені популяції *Epipactis helleborine* (L.) Crantz та *Epipactis atrorubens* (Hoffm. ex Bernh.) Besser. – видів, занесених до Червоної книги України (2009 р.). Популяція *Epipactis helleborine* є значно чисельнішою (нараховано близько 60 особин). Більшість рослин у популяціях обох видів досягли генеративного онтогенетичного стану. Разом з тим в них наявні і догенеративні рослини (ювенільні, іматурні та віргільні).

В оточенні лісової рослинності по днищам балок сформувалися трав'янисті рослинні угруповання із домінуванням *Elytrigia repens* (L.) Nevski, *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth., *Agrostis capillaris* L.. У складі цих угруповань також зростають *Artemisia vulgaris* L., *Verbascum lychnitis* L., *Dactylis glomerata* L., *Galium verum* L., *Salvia pratensis* L., *Rumex confertus* Willd., *Cichorium intybus* L., *Origanum vulgare* L., *Astragalus glycyphyllos* L., *Echium vulgare* L., *Achillea submillefolium* Klokov & Krytzka, *Trifolium montanum* L., *Trifolium pratense* L., *Medicago falcata* L. aggr., *Geum urbanum* L., *Linaria vulgaris* Mill., *Ranunculus acris* L., *Helichrysum arenarium* (L.) Moench, *Rumex acetosa* L., *Berteroa incana* (L.) DC., *Taraxacum officinale* Wigg. aggr., *Plantago lanceolata* L.

По днищу балки реєструється досить активне природне відновлення *Pinus sylvestris* L. Воно представлено особинами, які репрезентують майже усі когорти молодого покоління: від дрібного підросту до молодих генеративних дерев.

До складу заказника «Видівський» також пропонується включити декілька схилів (переважно західної експозиції), зайнятих лучно-степовими угрупованнями із домінуванням (співдомінуванням) таких видів як *Festuca pratensis* Huds., *Elytrigia repens*, *Agrimonia eupatoria*, *Fragaria vesca* L. На цих схилах виявлено не багаточисельну популяцію *Crataegus ukrainea* Pojark. – рослини, занесеної до переліку видів, що підлягають особливій охороні в Сумській області. У складі цієї популяції представлено рослини різних онтогенетичних станів – від ювенільних особин до генеративних

Отже, заказник «Видівський» вирізняється наявністю естетично привабливих ландшафтів, типових для даного регіону природних комплексів, видів, що підлягають охороні на державному та регіональному рівнях, значним видовим багатством та суттєвими запасами лікарських рослин (*Agrimonia eupatoria*, *Achillea submillefolium*, *Origanum vulgare* та ін.), популяції яких можуть розглядатися як генетичні резервати цих цінних рослин. Комплекс зазначених ознак засвідчує високий ступінь соціологічної цінності цієї території та доцільність її залучення до складу ПЗФ Сумської області.